

УДК 336.114

**Антипенко Надія Василівна**

д.е.н., професор

кафедри фінансів, обліку та оподаткування

**Ткаченко Вікторія Олександрівна**

здобувач вищої освіти,

Національний авіаційний університет (Київ)

## РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

*Анотація. Розглянуто етапи становлення розвитку фінансової науки України. Проаналізовано фінансовий стан України в різні періоди розвитку науки. Сформульовані перспективи розвитку науки.*

*Ключові слова. Фінансова наука, розвиток, науковці.*

Фінансова наука – це впорядкований процес дослідження знань і явищ у сфері фінансових відносин багатостороннього світу фінансів шляхом застосування особливого аналітичного наукового апарату, який розвивається, вдосконалюється і набуває нової якості порівняно з попереднім [1].

Зароджуватись українська фінансова наука почала ще у ХІХ столітті. Наразі виділяють п'ять етапів становлення фінансової науки в Україні (табл.1).

*Таблиця 1*

### Етапи розвитку фінансової науки України

I етап (початок ХІХ – 70-ті рр. ХІХ ст.)	Фінансова наука лише України зароджується, вивчається як частина політекономії
II етап (від 70-х рр. ХІХ ст. до кінця ХХ ст.)	Період розквіту фінансової науки України (другий етап її становлення). З'являється більше дослідників, стає все більше наукових праць, підвищується інтерес до даної науки
III етап (перші роки незалежності України, тобто 1991-1996 рр.)	Видання першого навчального посібника «Державні фінанси», дослідження формувалися на ідеях і положеннях наукової школи
IV етап (1996-2000 рр.)	В університетах вивчаються окремі навчальні дисципліни «Податкова система», «Податковий менеджмент», «Бюджетна система» тощо
V етап (від 2000 р. до сьогодні)	Поява інноваційних навчальних дисциплін, комплексів тренінг-курсів, сучасні підходи до управління публічними фінансами

*Джерело: побудовано автором на основі: [2; 3]*

Перший та другий етапи розвитку Україна знаходилась у складі російської імперії, а пізніше СРСР. Перший етап супроводжувався кризовим становищем через те, що в складі імперії з українських територій вимагався великий обсяг

податків. Після Другої світової війни, вже Українська Народна Республіка витрачала бюджетні гроші на власні території, а точніше на відбудову (табл. 2).

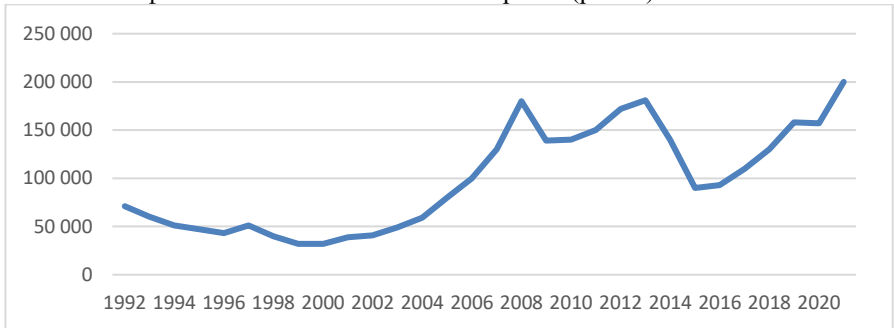
Таблиця 2

**Структура видатків Державного бюджету УРСР**

Показник	1940		1960		1970		1980		1990	
	Видатки, млн. крб.	Питома вага, %	Видатки, млн. крб.	Питома вага, %	Видатки, млн. крб.	Питома вага, %	Видатки, млн. крб.	Питома вага, %	Видатки, млн. крб.	Питома вага, %
Народне господарство	123,7	15,7	4190,6	55,6	6185,4	47,3	12392	51,2	21590	49,3
Соціально-культурні заходи	546,6	69,3	3058,1	40,6	6530,3	50	11019	45,5	20312	46,4
Управління	89,5	11,4	139	1,9	201	1,5	293	1,2	686	1,6
Інші видатки	28,6	3,6	142,8	1,9	154,8	1,2	520	2,1	1188	2,7
Всього видатків	788,3	100	7530,5	100	13071,5	100	24224	100	43776	100

*Джерело: побудовано автором на основі: [4]*

Розглянемо фінансовий стан незалежної України (рис. 1).



**Рис. 1 Номінальний ВВП України за 1991-2021 рр.**

*Джерело: побудовано автором на основі: [5]*

Як ми бачимо з рисунку, після здобуття незалежності, Україна довго намагалась стабілізувати економіку. З 1992 року по 2000 ВВП майже кожного року зменшувався, але в цей час в університетах збільшувалась кількість дисциплін, пов'язаних з фінансами, з'явилось більше науковців. Вже з 2000 по 2008 рік ВВП кожного року збільшувалося і економіка нашої держави розвивалася. Наступні 6 років ВВП частково спадав, частково зростав, але відносно мав схожі значення, а от після Революції Гідності та початку агресії з лютого 2022 року, економіка України сильно постраждала і, буде ще довго оговтуватись від цих подій.

В сучасній Україні дослідники-фінансисти мають різну характеристику розвитку вітчизняної науки про фінанси. Наприклад, Лариса Павлівна Горкіна описує це як перехід від аутсайдерства до лідерства. Лідерством для неї вважаються теорії, які є оригінальними, вільно сприймаються в інших науках

та якщо у них пов'язані високий рівень розвитку фінансів та економіки і присутні культура та суспільні відносини.

Гонтарева В.О. (голова Національного банку України з 2014 по 2018 роки), відома своїм впливом на фінансову систему України - її нововведенням було те, що під час свого керівництва, вона зробила державними більше 58% усіх активів банків країни. Спочатку Гонтарева націоналізувала два найбільших приватних банки, так як Укргазбанк і Приватбанк, а тоді ліквідувала більшість приватних банків.

Наука про фінанси сучасної суверенної України розвивається відповідно до потреб економіки держави, тобто дослідження проводяться над питаннями як покращити фінансову систему та економічне становище країни.

Сьогодні через військові дії, які відбуваються на території України, економіка держави сильно страждає. Після перемоги залишиться багато фінансових проблем, які потрібно буде вирішувати. Найголовнішою є саме відбудова країни. Уже сьогодні влада шукає шляхи її вирішення, тож, зрозуміло, що на фоні цього будуть зроблені нові відкриття та сформульовані нові тези фінансової науки.

Науковцям доведеться вирішувати такі проблеми як забезпечення стабільності фінансово-кредитної системи, зміцнення національної валюти, наповнення державного та місцевих бюджетів, створення сучасної фінансової інфраструктури, формування незалежної та ефективного фінансової системи.

### **Список використаних джерел:**

1. Леоненко П.М., Федосов В.М., Юхименко П.І. Фінансова наука: генеза, еволюція та розвиток. Київ, 2017. 28 с.
2. Федосов В.М., Юхименко П.І. Українська фінансова наука: генеза, еволюція, ренесанс. Фінанси України. Київ, 2012. 28 с.
3. Опарін В. М., Федосов В. М., Юхименко П. І. Сучасна українська наукова школа публічних фінансів. Київ, 2015. 32 с.
4. Чугунов І. Я. Бюджет Української РСР у складі бюджетної системи СРСР. Бюджетна політика. Київ, 2005. 24 с.
5. Валовий внутрішній продукт України. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/2021/> (дата звернення: 08.11.2022).